

Leena Saloheimo

lrrna.saloheimo@sivistystyo.fi

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPISKELIJAPROFIILIT – MISTÄ LIIKKEELLE?

Vapaan sivistystyön kehittämisessä törmätään yhä uudelleen siihen, että alaa koskeva tieto- ja tilastopohja on pirstaleinen ja monin paikoin olematon. Tilastokeskuksen tilastot antavat tiedon oppilaitosten määristä ja opetustuntien ja osallistujien määristä vapaassa sivistystyössä, sen oppilaitosmuodoissa tai oppilaitoksittain. Opetushallinnon kokoamat tilastot kuvaavat oppilaitosten toimintaa rahoitusjärjestelmän tarpeiden pohjalta. Nämä eivät anna riittäviä perustietoja monipuolisen kehittämisen pohjaksi. Yliopistoissa tehtävä vapaan sivistystyön tutkimus on nykyisin pääosin laadullista.

Vuonna 2012 vapaan sivistystyön opintoihin osallistui 980 000 henkilöä, joista 70 prosenttia oli naisia¹. Tilastokeskuksen tiedonkeruulla on kartoitettu kansanopistojen ja kesäyliopistojen opiskelijaprofiilia 2004² ja kansalaisopistojen, liikunnan koulutuskeskusten ja opintokeskusten opiskelijaprofiilia vuonna 2006³. Sen jälkeen ei vapaan sivistystyön opiskelijoista ole kerätty kattavia tilastoja. Koulutusalalla ollessa suurien rakenteellisten uudistusten ja säästöjen myötä mahdollisesti myös kohderyhmiä koskevien priorisointien edessä tarvitaan tarkempaa tietoa siitä, ketä ovat vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijat. Oppilaitosmuotojen opiskelijaprofiilit poikkeavat toisistaan mm. oppilaitosmuotojen lakisääteisistä tehtävistä johtuen. Tärkeitä ”erityisryhmiä” ovat koulutuksessa aliedustetut ryhmät, mm. maahanmuuttajat, työttömät, alhaisen pohjakoulutuksen omaavat, seniorikansalaiset ja miehet.

Nyt suunnitellun selvityksen on tarkoitus kartoittaa opiskelijaprofiileita ja osallistujarakenteita vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja jäsentää oppilaitosmuotojen välisiä eroja. Samalla selvitetään em. väestöryhmien määrällistä ja suhteellista osallistumista opintoihin.

Selvitys on tarkoitus tehdä ositetulla otannalla kootun aineiston pohjalta. Perusjoukon muodostavat vapaan sivistystyön viiden oppilaitosmuodon oppilaitokset, 320 oppilaitosta. Tarkasteluun valitaan kooltaan, tehtäviltään ja toimintaympäristöltään erilaisia oppilaitoksia koko maan alueella.

Tiedon keruu perustuu pääasiassa oppilaitosten opiskelijatietorekistereiden hyödyntämiseen. Aikaisemmin tehdyt opiskelijaprofiilit koostuivat ikäryhmää, sukupuolta, koulutustaustaa ja pääasiallista toimintaa koskevista tiedoista. Tämän selvityksen on tarkoitus kattaa samat tiedot. Mahdolliset lisäkysymykset koskevat ovat mm. opiskelijoiden äidinkieltä (maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden lukumäärän arvioimiseksi).

Kartoitus on suunniteltu tehtäväksi vuoden 2015 aikana.

¹ Oppilaitosten aikuiskoulutus 2012. Suomen virallinen tilasto. Koulutus 2013. Tilastokeskus.

² Aikuiskoulutuksen vuosikirja 2006. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2004. Opetusministeriön julkaisuja 2006:36

³ Aikuiskoulutuksen vuosikirja 2008. Tilastotietoja aikuisten opiskelusta 2006. Opetusministeriön julkaisuja 2008:22